

Acum 100 de ani: Campania militara a Romaniei contra Ungariei

La baza unirii (reunirii) Transilvaniei cu Romania cel mai mult (atat sub aspect militar, dar si sub aspect juridic) a cantarit intelegerea secreta cu Antanta (Franta, Marea Britanie, Italia si Rusia) de la Bucuresti din 4/17 August 1916. Ca pret al intrarii in razboi alaturi de Antanta, Romania a cerut ferm ca noua frontiera vestica a Romaniei sa fie o frontiera naturala, Tisa-Dunare. Presata de ofensiva germana de la Verdun, Antanta a acceptat si a garantat aceasta frontiera. Dupa parafarea acordului secret Armata Romana a inceput imediat operatiunile militare impotriva Austriei-Ungariei. Atacata insa din toate partile, tradata si parasita de "aliatul" rus in 1917, Romania fost nevoita sa semneze armistiitiul de la Focsani (26 Noiembrie /9 Decembrie 1917) si apoi la 20 Februarie /5 Martie 1918 tratatul preliminar de pace cu Puterile Centrale de la Buftea.

La sfarsitul la Octombrie, inceputul lunii Noiembrie 1918, Puterile Centrale s-au prabusit insa complet, drept urmare, la 16 Noiembrie 1918 Romania a decis sa reintre in razboi (care era deja terminat) si a ordonat mobilizarea generala. La inceputul lui Decembrie 1918 trupele romane au trecut pentru a doua oara Carpatii, ocupand, practic fara lupte semnificative, toata Transilvania de Est. Antanta a protestat imediat, vrand sa pedepseasca Romania pentru "tradarea" de la Buftea. Franta, Marea Britanie si Italia (in special Franta) nu mai vroiau sa recunoasca tratatul secret de alianta din 1916 cu Romania, mai precis frontiera vestica promisa si garantata Romaniei. Cu toate acestea, trupele romane si-au continuat inaintarea si pe data de 24 Decembrie 1918 au intrat in Cluj. Cu numai o zi inainte armata maghiara s-a retras din oras, nu insa comandamentul militar maghiar, jandarmeria si administratia maghiara. A ramas pe loc si Garda Nationala Maghiara. Un gest simbolic, prin care Ungaria a vrut sa arate Antantei ca nu recunoaste ocupatia militara a Romaniei asupra Transilvaniei.

Ungaria cerea aproape zilnic Antantei (care isi avea cartierul general la Belgrad) sa stopeze imediat inaintarea Armatei Romane. Pana la urma Statul Major al Armatei Romane a acceptat sa se opreasca (desigur, numai temporar in viziunea Bucurestiului) pe o noua linie de demarcatie militara, care taia in doua Muntii Apuseni: Zalau-Ciucea-Deva. Aici "linia frontului" s-a stabilizat pentru aproape trei luni de zile. Linia a fost prelungita in Nord pana la Sighetul Marmatiei, inclusiv Baia Mare ocupata de Armata Romana. Deplasarea Armatei Romane spre noua linie de demarcatie trebuia facuta pe data de 26 Ianuarie 1919. Insa linia a fost ocupata cu 4 zile inainte, adica pe data de 22 Ianuarie 1919. Ungaria, care nu era oficial pana atunci in stare de

beligeranta cu Romania, i-a declarat acesteia razboi dupa numai o zi, pe data de 23 ianuarie 1919. Declaratia a fost doar teoretica, doar formala, pentru ca in realitate Ungaria spera neincetat in sprijinul politic si militar (?!) al Antantei. In plus Budapesta cerea ca Armata Romana sa se retraga pe asa numita "Linie Diaz", stabilita de Antanta impreuna cu Statul Maghiar, declarat infrant, inca de pe data de 13 Noiembrie 1918, adica pe linia Bistrita-Reghin-Tg. Mures-valea Muresului, o linie care ar fi taiat Transilvania istorica exact in doua. Intre timp primul ministru al Frantei, Clemenceau, manifesta o pozitie din ce in ce mai ostila Romaniei, iar cel care reprezenta Antanta la Belgrad, generalul francez Franchet d'Esperey, nu fusese pus la curent cu prevederile tratutului secret din 1916 dintre Antanta si Romania. Romania se considera indreptatita sa actioneze in spiritul acestui tratat, declarat insa de Antanta, inca din 1918, "revolut", sau chiar "caduc". Marea Britanie l-a trimis apoi pe generalul sud-african Smuts la Budapesta, sa trateze direct cu guvernul maghiar. Tratatul au esuat din nou, fiindca Budapesta cerea retragerea Armatei Romane de pe "Linia Apusenilor" pe "Linia Diaz". Dar nici pentru Bucuresti lucrurile nu stateau prea stralucit. In afara de ostilitatea aproape permanenta a Antantei, o mare problema era efectivul relativ redus al Armatei Romane pe un front lung de aproape 400 km. De aceea Regele Ferdinand a fost de acord cu stoparea inaintarii Armatei Romane spre Vest, pana cand efectivele vor fi completate. Intre timp Antanta a declarat ca orasele Satu Mare, Careii Mari, Oradea Mare si Salonta nu vor fi ocupate de Armata Romana, cea maghiara urma sa se retraga, iar fasia sa fie ocupata de armatele Antantei (care deja ocupasera Aradul si Seghedinul, orase care trebuiau sa revina Romaniei prin tratatul secret cu Antanta din 1916).

In atmosfera de defetism, haos si de disperare care domnea in Ungaria, la Budapesta s-a instalat la 21 Martie 1919 un guvern bolsevic, condus de evreul moscovit Béla Kun. Acesta a declarat imediat mobilizarea generala si a atacat mai intai, cu majoritatea fortelor disponibile, Cehoslovacia, ocupand aproape toata Slovacia (care apartinuse pana in 1918 Ungariei), noul stat cehoslovac fiind incapabil sa reziste noii armate maghiare. Instalarea unui guvern comunist la Budapesta a fost sansa Romaniei, coroborata aceasta sansa si de luptele care aveau deja loc intre Rusia bolsevica pe de o parte si Polonia si Ucraina pe de alta parte. In fata pericolului bolsevic iminent Antanta a accept, pro forma, sa izoleze Budapesta. Intre timp, de aproape trei luni, o parte din judetele Satmar si Salaj, plus intreaga Crisana, au ramas in componenta Ungariei, rebotezata Republica Sovietica Maghiara, iar populatia romaneasca de aici a intrat in panica, crezand ca va fi abandonata definitiv de Romania. La 16 Aprilie 1919 Armata Romana a declansat o ofensiva puternica pe toata linia Apusenilor. In cateva zile trupele romane au ajuns, neintampinand o

prea mare rezistentă, la Oradea Mare, Careii Mari și Satu Mare, primarii maghiari din aceste orașe au întâmpinat festiv sosirea Armatei Române, fericiți că au scăpat de bolșevism. În ritm destul de rapid, trupele române, conduse de generalul Georghe Mardarescu, comandantul Armatei de Transilvania, au atins linia râului Tisa, stabilind și un cap de pod peste Tisa, la Tokaj. Pe Tisa frontul s-a stabilizat o perioadă.

Între timp Béla Kun a reușit să aducă de pe frontul slovac trupe proaspete, inclusiv o brigadă internațională, adică alcătuită din comunisti din toată Europa. Au fost deplasate mijloace tehnice impresionante, tunuri de 305 mm, trenuri și mașini blindate etc. La dispozitivul maghiar s-au adăugat și trupe din statul marionetă Republica Sovietică Slovacă. La mijlocul lunii Iulie 1919 Armata Maghiară împreună cu cea slovacă au început trecerea Tisei într-o puternică contraofensivă. Ea s-a desfășurat însă haotic, trecerea Tisei s-a făcut în multe puncte, în loc ca Armata Maghiară să se concentreze pe o singură mare direcție: Oradea Mare. În plus comandanții maghiari de carieră, foarte bine pregătiți, trebuiau să impună comanda cu comisari bolșevici, bucatari, soferi, docheri etc. Iar efectul surpriza a lipsit absolut complet, Statul Major Român fiind din timp pe deplin informat de intențiile maghiarilor. Așa că după aproximativ 10 zile ofensiva maghiară s-a prăbușit total, resturile Armatei Maghiare s-au retras în debandă peste Tisa. Armata Română a trecut Tisa în noaptea de la 29 spre 30 Iulie 1919, iar la 4 August 1919 grosul Armatei Române a intrat în Budapesta, orașul fiind ocupat fără lupte. După cum scrie generalul Mardarescu, singura unitate a Armatei Maghiare care s-a comportat militar exemplar a fost Divizia Secuiască "Cap de Mort". Ea s-a predat apoi, în întregime, disciplinat și cu onoare Armatei Române. După Budapesta unități ale Armatei Române au ajuns rapid la frontieră cu Austria, curățind toată Ungaria de bolșevici.

Antanta, pusă în fața unui fapt împlinit, s-a declarat total nemulțumită și a cerut retragerea Armatei Române din Budapesta. După multe petreceri trupele române au parasit Budapesta pe data de 14 Noiembrie 1919, adică la aproape un de zile de la declanșarea celei de a doua mobilizări. Peste numai două zile și-a făcut intrarea în Budapesta (se poate spune, prin mila Armatei Române) amiralul Miklos Horthy, care avea să conducă Ungaria încă 25 de ani. Antanta a cerut României, nu numai să parasească Budapesta, dar și toată Ungaria, iar exact acest lucru nu-l dorea Bucureștiul. Problema era linia de frontieră fixată de Antanta în convorbirile secrete de la București din 1916. Între timp devenise însă clar și pentru guvernul lui Ionel Brătianu, dar și pentru Regele Ferdinand, că nu vor putea păstra la tratativele de pace de la Paris, care erau deja în desfășurare la Versailles, această frontieră naturală

Tisa-Dunare si pana la urma armata romana a fost nevoit sa se retraga pe linia ferata Satu Mare-Careii Mari-Oradea Mare-Salonta- Arad. Sigur, pastrand o fasie intre 400 m si 40 km latime, la Vest de aceasta cale ferata. Linia respectiva este si in prezent actuala frontiera de stat dintre Ungaria si Romania. Ultimele trupe romane s-au retras din Ungaria abia la data de 25 Februarie 1920. In rezumat, fara efortul eroic al Armatei Romane din 1919, Romania ar fi trebuit, in cel mai bun caz, sa se multumeasca numai cu o portiune din Transilvania.

Finalul razboiului dintre Ungaria si Romania (care a durat aproximativ doar 4 luni) din 1919, prin tratatul de pace semnat ulterior la Trianon, a nemulțumit profund ambele tari. Ungaria pentru ca a pierdut Transilvania, iar Romania pentru faptul ca nu s-a recunoscut frontiera promisa pe Tisa-Dunare, pierzand in plus si doua orase mari: Seghedinul si Debretinul. Ungaria vorbeste pana in ziua de astazi de "Dictatul de la Trianon", iar Romania nu a putut uita nici pana acum nerecunostinta Antantei din anii 1918-1920.

Romania a inregistrat insa pierderi umane relativ reduse in campania din Transilvania si Ungaria: 11.666 soldati, din care 3.760 morti, 1.960 disparuti, 3.000 raniti si 343 prizonieri. Dar cine isi mai aminteste de ei azi? Cine le mai ingrijeste mormintele lor de pe malul Tisei?

LIVIU VALENAS

4-AUG-1919

600px-Hungarian-Romanian_War_of_1919_(National_Military_Museum_Collection)_38

1917-romani-Budapesta.jpg.jpg

375px-Trecerea_tisei_1919.JPG

375px-Debretin1_parlament_1919.JPG

32_11572600

patrula-romana-budapesta

375px-Tropas-rumanas-ocupan-budapest-1919--outlawsdiary02tormuoft.png

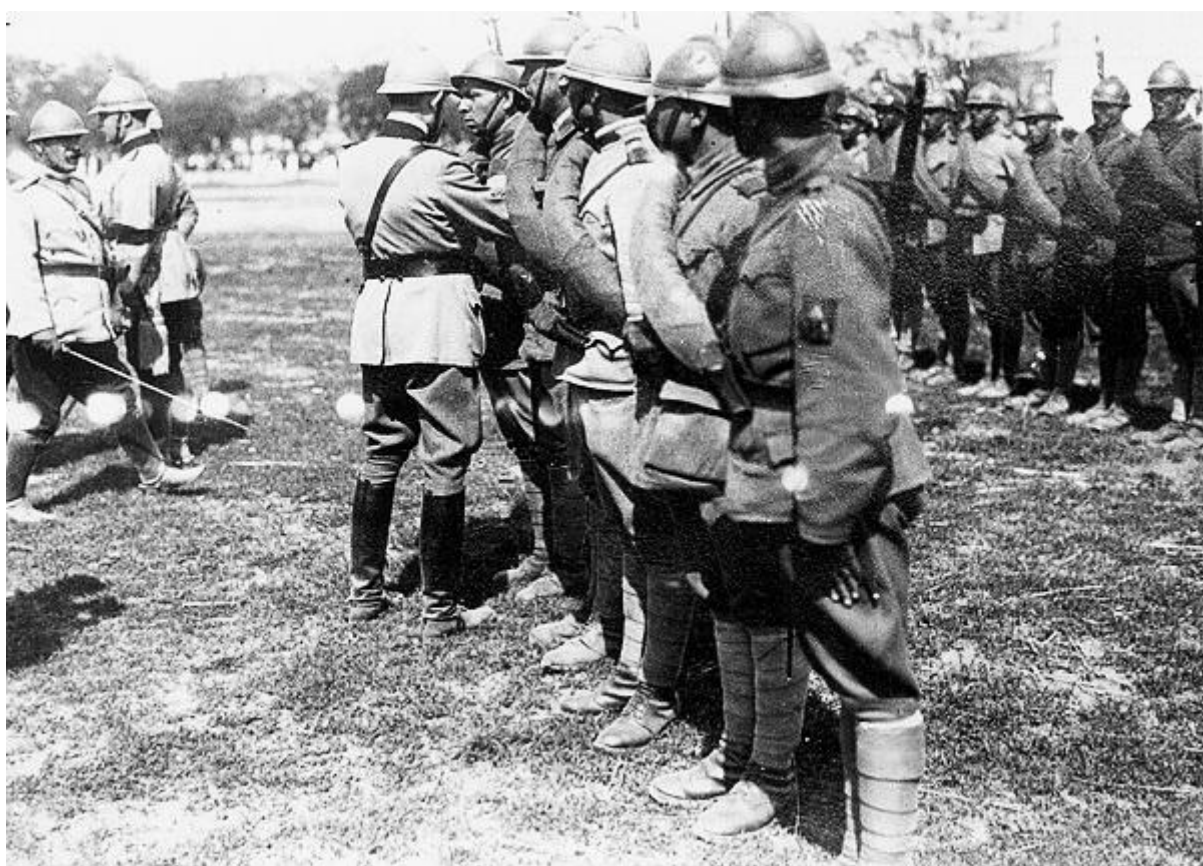
Hungarian-
Romanian_War_of_1919_(National_Military_Museum_Collection)_34 (1)

armata-romana-in-budapesta-5-500x310

380e73942e2b090a5cd43d8308e79142.jpg

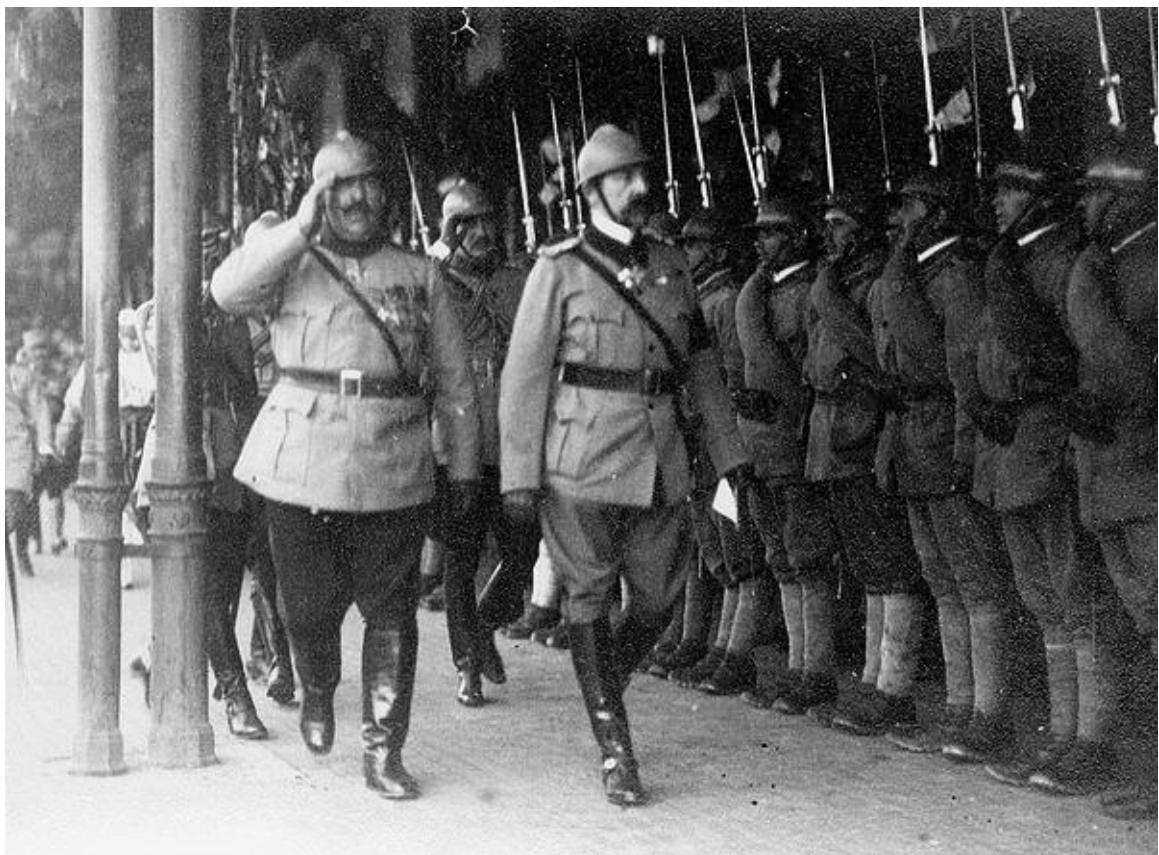
600px-Hungarian-
Romanian_War_of_1919_(National_Military_Museum_Collection)_12.jpg

600px-Hungarian-
Romanian_War_of_1919_(National_Military_Museum_Collection)_16.jpg

600px-Hungarian-Romanian_War_of_1919_(National_Military_Museum_Collection)_25.jpg

Hungarian-

Romanian_War_of_1919_(National_Military_Museum_Collection)_13.jpg

Hungarian-

Romanian_War_of_1919_(National_Military_Museum_Collection)_14.jpg

646x404.jpg

